

Miðvikudaginn 11. október 1967.

Nr. 68/1967. **Bæjarstjórinn á Akureyri f. h. bæjarsjóðs**

(Ingi Ingimundarson hrl.)

gegn

Guðmundi Benediktssyni

(Friðrik Magnússon hrl.).

Dóminn skipuðu hinir reglulegu dómara Hæstaréttar.

Skattar. Aðstöðugjald. Fyrning. Lögtak.

Dómur Hæstaréttar.

Björn Halldórsson, fulltrúi bæjarfógetans á Akureyri, hefur kveðið upp hinn áfrýjaða úrskurð.

Áfrýjandi hefur skotið máli þessu til Hæstaréttar með stefnu 27. apríl 1967, að fengnu áfrýjunarleyfi 17. s. m. Hann gerir þær dómkröfur, að úrskurður fógeta verði úr gildi felldur, að framkvæmt verði lögtak það, sem í málinu greinir, og að stefnda verði dæmt að greiða honum málskostnað í héraði og hér fyrir dómi.

Stefndi, sem veitt hefur verið gjafvörn fyrir Hæstarétti, krefst staðfestingar hins áfrýjaða úrskurðar og málskostnaðar fyrir Hæstarétti, eins og málið væri ekki gjafvarnarmál.

Stefndi er yfirverkstjóri í þjónustu Vegagerðar ríkisins. Á árunum 1962 og 1963 átti stefndi bifreið, eins og í úrskurði fógeta greinir. Auk eigin nota ók stefndi bifreiðinni við framkvæmd starfs síns í erindum vegagerðarinnar gegn endurgjaldi fyrir hvern ekinn kílómetra eftir gjaldskrá, settri af fjármálaráðherra. Vegna þessara nota bifreiðarinnar var stefnda gert að greiða áfrýjanda aðstöðugjald árin 1963 og 1964. Um álagningu gjaldsins segir svo í greinargerð skattstjóra í Norðurlandsumdæmi eystra:

„Samkvæmt rekstursreikningi bifreiðarinnar fyrir árið 1962 eru tekjur af henni taldar kr. 61.780.65 og gjöld kr. 65.074.36, sem voru lækkuð af skattstofunni í kr. 50.480.98 vegna offærðrar fyrningar um kr. 7.293.38, ófrádráttarbærs stofnkostnaðar, kr. 2.300.00, og áætlaðrar eigin notkunar í

rekstri bifreiðarinnar, kr. 5.000.00. Nettótekjur bifreiðarinnar urðu því kr. 11.300.00.

Kostnaður til aðstöðugjalds var því ákveðinn kr. 50.480.98, gjaldstigi 1.5% og aðstöðugjald kr. 757.00, sem var hækkað í kr. 800.00, sbr. 11. gr. reglugerðar nr. 81/1962 um aðstöðugjald.

Samkvæmt rekursreikningi bifreiðarinnar fyrir árið 1963 eru tekjur af henni taldar kr. 69.312.20 og gjöld kr. 70.513.17, sem voru lækkuð af skattstofunni í kr. 58.962.00 vegna of-færðrar fyrningar um kr. 1.551.00 og áætlaðrar eigin notkunar í rekstri bifreiðarinnar kr. 10.000.00.

Nettótekjur af bifreiðinni urðu því kr. 7.662.00.

Kostnaður til aðstöðugjalds var því ákveðinn kr. 58.962.00, gjaldstigi 1.5% og aðstöðugjald kr. 884.00, sem var hækkað í kr. 900.00, sbr. 11. gr. reglugerðar nr. 81/1962 um aðstöðugjald“.

Í málinu er krafizt lögtaks hjá stefnda til tryggingar aðstöðugjöldum þessum.

Að því er varðar aðstöðugjald, sem á stefnda var lagt árið 1963 og féll í gjalddaga 1. júlí s. á., var lögtaksréttur fyrndur, er réttargerðir hófust í máli þessu hinn 7. janúar 1966, sbr. 11. gr. laga nr. 69/1962 og 2. gr. laga nr. 29/1885. Þegar að svo vöxnu verður ekki framkvæmt lögtak fyrir greindu aðstöðugjaldi.

Í 1. mgr. 8. gr. laga nr. 69/1962 og 1. mgr. 8. gr. laga nr. 51/1964 segir svo:

„Heimilt er sveitarstjórnnum að innheimta aðstöðugjald í sveitarsjóð hjá atvinnurekendum og öðrum þeim, sem sjálfstæða atvinnu hafa í sveitarfélaginu“.

Þegar litið er til þeirra tengsla, sem voru milli nota bifreiðar stefnda í þágu vegagerðarinnar og aðalverkstjórarstarfs hans, verður umrædd nýting bifreiðarinnar eigi talin sjálfstæður atvinnurekstur eða atvinna í merkingu nefndra lagaþoða. Ber því einnig að synja um framkvæmd lögtaks fyrir aðstöðugjaldi því, sem stefnda var gert að greiða árið 1964.

Úrskurður fógeta, sem eigi hefur verið gagnáfrýjað, verður samkvæmt framangreindu staðfestur að niðurstöðu til.

Eftir þessum úrslitum á áfrýjandi að greiða málskostnað fyrir Hæstarétti, kr. 15.000.00, er renni í ríkissjóð.

Málflutningslaun talsmanns stefnda fyrir Hæstarétti, þar með talinn ferðakostnaður hans, ákveðst alls kr. 15.000.00, er greiðist úr ríkissjóði.

Það athugast, að fógæti hefur eigi í úrskurði sínum kveðið á um málflutningslaun talsmanns stefnda, sem veitt hafði verið gjafvörn í héraði, sbr. 3. tölulið 173. gr. og 2. mgr. 174. gr. laga nr. 85/1936.

Dómsorð:

Hinn áfrýjaði úrskurður á að vera óraskaður.

Áfrýjandi, bæjarstjórinn á Akureyri f. h. bæjarsjóðs, greiði málskostnað fyrir Hæstarétti, kr. 15.000.00, er renni í ríkissjóð.

Laun skipaðs talsmanns stefnda, Guðmundar Benediktssonar, fyrir Hæstarétti, Friðriks hæstaréttarlögmanns Magnússonar, kr. 15.000.00, greiðist úr ríkissjóði.

Dóminum ber að fullnægja að viðlagðri aðför að lögum.

Úrskurður fógætadóms Akureyrar 1. nóvember 1966.

Gerð þessi byrjaði hér í fógætadómi hinn 7. jan. s.l. með fyrir-töku lögtaksbeiðni bæjargjaldkera Akureyrar á hendur Guðmundi Benediktssyni, yfirverkstjóra hjá Vegagerð ríkisins hér í bæ. Gerðarbeiðandi krefst þess, að lögtak verði gert til tryggingar aðstöðugjöldum, sem lögð hafa verið á gerðarþola í þágu Akureyrarbæjar árin 1963 og 1964 að upphæð: 1963 kr. 800.00 og 1964 kr. 900.00 með áföllnum og áfallandi dráttarvöxtum og kostnaði við lögtaksgerð og uppboð, ef til kemur.

Af hálfu gerðarbeiðanda er staðhæft, sbr. dskj. nr. 14, að gerðarþoli sé gjaldskyldur, þótt hann reki ekki sjálfstæða atvinnu, þar eð hann sé atvinnurekandi í merkingu 8. gr. laganna. Hins vegar er því haldið fram af hálfu umboðsmanns gerðarþola, að gerðarþoli hafi ekki hér í bæ nokkra aðstöðu né starfsemi, sem verði talin sjálfstæður atvinnurekstur, og sjálfur hefur gerðarþoli á dskj. nr. 10 mótmælt því, að hann reki nokkra atvinnustarfsemi

hér í bæ né annars staðar, og krafizt þess, að synjað verði um gerðina.

Af hálfu gerðarpola er og krafizt málskostnaðar úr hendi gerðarbeiðanda, eins og málið væri ekki gjafsóknarmál, en gerðarpola hefur verið veitt gjafsókn í málinu.

Bæði eru aðstöðugjöldin lögð á eftir sömu lagaheimild, þar eð 8. gr. laga nr. 69/1962 er samhljóða 8. gr. laga nr. 51/1964. Samkvæmt óvefengdum skýrslum gerðarpola og Vegagerðar ríkisins sem og skattstjóra er gjaldálagning þessi þannig tilkomin, að gerðarþoli þáði af vegagerðinni gjald fyrir að nota eigin bifreið, Landrover-jeppann A 702, í þágu vegagerðarinnar „vegna starfs síns hjá Vegagerð ríkisins“, eins og skattstjóri tekur til orða, sbr. dskj. nr. 13. Gjaldið miðaðist við „ekinn kílómeter“. Af umsögn vegamálastjóra (e. u.) á dskj. nr. 2 kemur fram, að slíkar leigðar bifreiðar í eigu verkstjóra eru notaðar við eftirlit, mælingar, sendiferðir o. s. frv. og endurgjaldið sé greitt samkvæmt gjaldskrá, er fjármálaráðuneytið hefur sett. Fyrirnefnd lagagrein mælir svo fyrir, að sveitarstjórnnum sé heimilt að innheimta aðstöðugjald í sveitarsjóð *hjá atvinnurekendum og öðrum þeim, sem sjálfstæða atvinnu hafa* í sveitarfélaginu o. s. frv. Ekki er finnanleg í þessum lagakafla frekari afmörkun þessa gjaldendahóps. Þó fer því fjarri, að tilætlun löggjafans hafi verið sú að gera gjaldskyld öll viðskipti manna á meðal, kaup, sölur, leigur, lán, greiðasemi gegn þóknun o. s. frv. Löggjafinn ætlast að sjálfsögðu til, að sjálfstæðir atvinnurekendur verði ákvarðaðir samkvæmt málvenju. Hverjum þeim, er um þá úrtíslu fjalla, ber þó að gæta þess að afmarka gjaldendahópinn fremur þrengri en víðari, því að óhæfa væri það, ef skattstjóra eða dómara yrði það á að skapa mönnum gjaldskyldu fremur en löggjafinn hefur ætlazt til.

Í stuttu máli má segja, að samkvæmt almennri málvenju þýði (sjálfstæður) atvinnurekstur fjárhagsleg viðskipti rekandans við almenning, svo sem vörusala, vörukaup, leiga, leiðbeiningar, þjónusta ýmiss konar o. s. frv., og nefnist þetta einnig kaup-sýsla eða starfræksla andstætt launaðri atvinnu. „Sjálfstæður“ í þessu sambandi mundi helst tákna áherzlu á það, sem raunar felst í hugtakinu, hvort heldur atvinnurekstur eða -rekandi, að atvinnurekandinn sé ekki „í þjónustu“ viðskiptamanna sinna. Tækifæriskenndir, einstakir viðskiptagerningar, gerðir af þeim, er ekki hafa slík viðskipti fyrir atvinnu, falla samkvæmt ofanrituðu utan þeirra gjaldstofna, sem löggjafinn hyggst skattleggja með aðstöðugjaldi. Einmitt þannig virðist farið bílleigu gerðar-

pola til Vegagerðar ríkisins. Gerðarþoli rekur ekki bílaakstur eða bílaleigu fyrir almenning. Hann ekur þessum bíl í vinnutíma sínum hjá vegagerðinni, og leigan fyrir bílinn er ákveðin í almennri gjaldskrá vegagerðarinnar. Skýtur þetta mjög skökku við fyrirkomulag atvinnurekenda, svo sem sjálfseignarbílstjóra. Þessi „atvinna“ gerðarpola er þar að auki fjarri því að geta talizt „sjálfstæð“, þar eð hún er bundin við starf hans hjá vegagerðinni; með tilliti til gjaldskipaninnar (taxta vegagerðarinnar), mætti enda segja með gildum rökum, að leigan á bílnum sé þáttur í launakjörum gerðarpola hjá vegagerðinni.

Framanritaðar ályktanir leiða til þess, að synja verður um gerðina. Rétt þykir, að gerðarbeiðandi, Akureyrarbær, greiði gerðarpola, Guðmundi Benediktssyni, málskostnað, er ákveðst kr. 1.500.00.

Úrskurðarorð:

Umbeðin lögtaksgerð skal ekki fara fram. Gerðarbeiðandi greiði gerðarpola kr. 1.500.00 í málskostnað.

Föstudaginn 13. október 1967.

Nr. 54/1966. **Jóhanna Fossberg** (Magnús Thorlacius hrl.)
 gegn
Pórnari Steingrímssyni og gagnsök
 (Egill Sigurgeirsson hrl.).

Dóminn skipuðu hinir reglulegu dómara Hæstaréttar.

Yfirúttekt. Frávísun.

Dómur Hæstaréttar.

Aðaláfrýjandi hefur skotið máli þessu til Hæstaréttar með stefnu 23. apríl 1966, að fengnu áfrýjunarleyfi 18. s. m., og gert þær dómkröfur, „aðallega að hinn áfrýjaði dómur verði ómerktur og málinu vísað heim í hérað til uppkvaðningar dóms af nýju, en *til vara*, að“ hún „verði sýknuð af öllum kröfum“ gagnáfrýjanda. Hún krefst og málskostnaðar í héraði og fyrir Hæstarétti.